

• บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทในปัจจุบันและอนาคตของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คำนวณประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด เพื่อจะได้ทราบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามากน้อยเพียงใด ตลอดจนทราบถึงแนวทางของผู้บริหารที่จะปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้าขึ้น โดยมีแนวเหตุผลว่า ปัจจุบันห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษายังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทในการปรับปรุงกิจการห้องสมุด คำนวณประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการห้องสมุดน้อย ห้องสมุดจะเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญ และมีบทบาทในการปรับปรุงกิจการห้องสมุดต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วให้มากขึ้น

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการวิทยาเขต 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา 29 คน และหัวหน้าบรรณารักษ์ 29 คน รวม 175 คน

การดำเนินการวิจัย ใช้วิธีศึกษาจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารงานทั่วไป และบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดของผู้บริหาร และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูล สาระของคำถามจากแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน และทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อห้องสมุดโดยกำหนดคำถามให้ 2 คำถาม คือ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในปัจจุบันและอนาคต คำนวณประมาณ มุคลากร อาคาร สถานที่ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ส่วน 2 ข้อสุดท้ายเป็นคำถามปลายเปิด

การทดสอบแบบสอบถาม ได้ทดสอบกับอธิการวิทยาลัยครู รองอธิการฝ่ายบริหาร รองอธิการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา รองอธิการฝ่ายวางแผนและพัฒนา และหัวหน้าบรรณารักษ์วิทยาลัยครู 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร รวม 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาแก้ไขให้เหมาะสม

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารวิทยาเขตในส่วนภูมิภาค 108 ฉบับ ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารวิทยาเขตในกลาง และอธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 67 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ 175 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.10

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้บริหาร

ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 170 คน เป็นอธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 1 คน (รองอธิการบดีปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีเป็นผู้ให้ข้อมูล) ผู้อำนวยการวิทยาเขต 28 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา 27 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา 27 คน และ หัวหน้าบรรณารักษ์ 29 คน

2. ทิศนะของผู้บริหารที่มีต่อห้องสมุด

ผู้บริหารแต่ละตำแหน่งมีทัศนะเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาและควรได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าร้อยละ 99.41 มีความเห็นว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาควรปรับปรุงห้องสมุดให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาควรได้รับการปรับปรุงให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าที่เหมาะสมกับการศึกษาของสถาบัน ร้อยละ 98.82 เห็นว่าห้องสมุดเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ และผู้บริหารควรเป็นผู้มีส่วนร่วมวางแผนในการดำเนินงานห้องสมุด

3. บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนทั่ว ๆ ไป ในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษาคำนงงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด อธิการบดีได้ให้อำนาจแก่ ผู้อำนวยการ และกรรมการบริหารวิทยาเขต ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย เป็นผู้ดำเนินงาน บทบาทของอธิการบดีในการดำเนินงานห้องสมุดต่าง ๆ เป็นไปตามความเหมาะสม ตามความจำเป็นที่แต่ละวิทยาเขตเสนอมา บทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษาและหัวหน้าบรรณารักษ์ ดังนี้

3.1 บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดคำนงงบประมาณ (ตารางที่ 3 - 4) ปัจจุบันผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดคำนงประมาณน้อย เรื่องที่ผู้บริหารมีบทบาทเป็นอย่างมากในค่านนี้ คือ การกำหนดนโยบายการตั้งงบประมาณห้องสมุด / มีส่วนร่วมในการตั้งงบประมาณห้องสมุด และมีบทบาทน้อยที่สุด คือ การจกให้มีการสำรวจความต้องการทางการเงินของห้องสมุด บทบาทในปัจจุบันของผู้บริหารค่านนี้เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งของผู้บริหารปรากฏว่า ผู้อำนวยการ ผู้ช่วย

ผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษามีบทบาทปานกลาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา และหัวหน้าบรรณาธิการมีบทบาทน้อย

สำหรับในอนาคต ผู้บริหารจะมีบทบาทด้านงบประมาณปานกลางโดยมีบทบาทในเรื่องการกำหนดนโยบายในการตั้งงบประมาณห้องสมุด / มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด เป็นอันดับแรกเช่นเดียวกับในปัจจุบัน ส่วนเรื่องที่ยังมีบทบาทน้อย คือ จัดให้ห้องสมุดทำรายงานงบประมาณของห้องสมุด เสนอต่อกรมทุกปี บทบาทของผู้บริหารแต่ละตำแหน่งปรากฏว่า ผู้อำนวยการจะมีบทบาทมาก ขณะที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษาและหัวหน้าบรรณาธิการจะมีบทบาทปานกลาง ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการศึกษายังคงมีบทบาทน้อย

3.2 บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค่านมุดกลาง (ตารางที่ 5 -6) ในปัจจุบันผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดค่านมุดกลาง ปานกลาง เรื่องที่มีบทบาทเป็นอันดับแรกคือ การให้คำแนะนำทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่ราชการแก่บุคลากรที่ต้องการความช่วยเหลือ (3.27) เรื่องที่มีบทบาทน้อยที่สุดคือ การเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บุคลากรห้องสมุด (1.83) บทบาทของผู้บริหารในค่านมุดนี้เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งของผู้บริหารปรากฏว่า ผู้อำนวยการมีบทบาทมาก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณาธิการมีบทบาทปานกลาง ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการศึกษามีบทบาทน้อย

ในอนาคต ผู้บริหารจะมีบทบาทค่านมุดนี้ปานกลางเช่นกัน และจะยังคงมีบทบาทมากในเรื่อง การให้คำแนะนำทั้งส่วนตัวและหน้าที่ราชการแก่บุคลากรที่ต้องการความช่วยเหลือ (3.63) เรื่องที่จะมีบทบาทปานกลางซึ่งจะถือว่าน้อยที่สุดคือ การจัดห้องพักสำหรับรับประทานอาหารกลางวัน หรือหยุดพักช่วงสั้น (2.62) และการเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บุคลากรห้องสมุด (2.63) เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารแต่ละตำแหน่ง ปรากฏว่า ผู้อำนวยการมี

บทบาทมาก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์จะมีบทบาทปานกลาง ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษาจะมีบทบาทน้อย เช่นเดิม

3.3 บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค่านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ (ตารางที่ 7 - 8) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดค่านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ปานกลาง บทบาทที่สำคัญอันดับแรก (มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด) คือ การส่งเสริมให้มีการซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมในโอกาสอันควร (3.36) รองลงมาคือ การกำหนดนโยบายที่จะให้ห้องสมุดมีอาคารแยกเป็นเอกเทศ หรือดัดแปลงปรับปรุงอาคารที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม (3.15) เรื่องที่มีบทบาทน้อยคือ การเชิญผู้อำนวยการมาให้คำปรึกษาในการสร้างอาคารห้องสมุดใหม่ หรือ การดัดแปลงอาคารห้องสมุดเดิม (1.88) บทบาทของผู้บริหารค่านนี้เมื่อพิจารณาคำตำแหน่งของผู้บริหาร ปรากฏว่า ผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษามีบทบาทปานกลาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์มีบทบาทน้อย และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการมีบทบาทน้อยที่สุด

ส่วนในอนาคต เรื่องการกำหนดนโยบายที่จะให้ห้องสมุดมีอาคารแยกเป็นเอกเทศ หรือดัดแปลงปรับปรุงอาคารเดิมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม เป็นบทบาทที่ผู้บริหารจะปฏิบัติมาก (3.60) และจะส่งเสริมให้มีการซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมในโอกาสอันควร เป็นเรื่องที่จะปฏิบัติรองลงมา (3.40) บทบาทที่จะปฏิบัติ น้อยยังคงเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบาทปัจจุบัน บทบาทในอนาคตของผู้บริหารพิจารณาคำตำแหน่งของผู้บริหารปรากฏว่า ผู้อำนวยการจะมีบทบาทมาก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์จะมีบทบาทปานกลาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษาจะยังคงมีบทบาทน้อย

3.4 บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค่านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานค่านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดปานกลาง เรื่องที่ผู้บริหารมีบทบาทปานกลาง แต่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้โอกาสนักศึกษา และอาจารย์เสนอแนะหนังสือที่ควรจัดหามาไว้บริการในห้องสมุด (3.47) และกระตุ้นให้อาจารย์ และนักศึกษาใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน (3.47) เรื่องที่มีบทบาทน้อยคือ ส่งเสริมและจัดให้ห้องสมุดมีบริการโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ (2.39) และจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (2.40) บทบาทของผู้บริหารในค่านี้นี้เมื่อพิจารณาคำถามตำแหน่งของผู้บริหารปรากฏว่า ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์มีบทบาทปานกลาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการมีบทบาทน้อย

บทบาทที่ผู้บริหารจะปฏิบัติมากในอนาคต ยังเป็นเรื่องเดิมคือ ให้โอกาสแก่อาจารย์ และนักศึกษาเสนอแนะหนังสือที่ควรจัดหามาไว้บริการในห้องสมุด (3.78) และกระตุ้นอาจารย์และนักศึกษาให้ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน (3.75) บทบาทที่จะปฏิบัติเพียงปานกลาง แต่เป็นเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (2.72) เมื่อพิจารณามติของผู้บริหารแต่ละตำแหน่ง ปรากฏว่า ผู้อำนวยการและหัวหน้าบรรณารักษ์จะมีบทบาทมากที่สุด ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่ายจะมีบทบาทปานกลาง

สำหรับบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค่านี้นั้นที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันจากจำนวนผู้บริหารที่ตอบในส่วนนี้ 40 คน ผู้บริหารส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 30 มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาแก่ห้องสมุดเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการปรับปรุงห้องสมุด รองลงมาคือ ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 20 และให้บรรณารักษ์เยี่ยมชมห้องสมุดที่มีการจัดดำเนินงานที่ดี เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงห้องสมุด หรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานใกล้เคียง เช่น วิทยาลัยครูมาช่วยปรับปรุงห้องสมุด ร้อยละ 12.5

แผนในการดำเนินงานห้องสมุดในอนาคตของผู้บริหารจากทัศนะของผู้บริหารที่ตอบในส่วนนี้ 84 คน ยังคงเป็นการดำเนินงานในด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด โดยจะมีการปรับปรุงงานด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์มากที่สุดคือ ร้อยละ 53.57 โดยเน้นการปรับปรุงขยายอาคารให้

กว้างขวางเหมาะสม หรือสร้างอาคารห้องสมุดใหม่ แยกเป็นเอกเทศ รองลงมาคือ การปรับปรุงค่านักกิจกรรมและบริการห้องสมุด ร้อยละ 44.04 เน้นการขยายบริการ ค่านักศึกษาทัศนวิสัยอุปกรณ์ การปรับปรุงค่านงบประมาณ ร้อยละ 42.86 เน้นการปรับปรุง งบประมาณให้เพียงพอแก่การจัดหาหนังสือ และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง วิชาการอย่างแท้จริง ค่านบุคคลเป็นเรื่องที่ผู้บริหารมีแผนการดำเนินงานน้อย เพียง ร้อยละ 16.67

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ทัศนะของผู้บริหารที่มีต่อห้องสมุดนั้น พบว่า ผู้บริหารแต่ละตำแหน่งมีทัศนะที่เห็นคล้ายเป็นส่วนใหญ่ว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการ ศึกษา และควรได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้า ร้อยละ 99.41 มีความเห็นว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ควรปรับปรุงห้องสมุดให้มีความเจริญก้าวหน้ามาก ขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ควรได้รับการปรับปรุง ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้าที่เหมาะสมกับการศึกษาของสถาบัน ร้อยละ 98.82 เห็นว่า ห้องสมุดเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ. และผู้บริหารควร เป็นผู้มีส่วนร่วมวางแผนในการดำเนินงานห้องสมุด จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารเห็นความ สำคัญของห้องสมุด และเห็นว่าควรมีการปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้าที่เหมาะสมกับการศึกษาของสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เพชรแสน (2524) ที่ว่า ผู้บริหารวิทยาลัยครูตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อ การศึกษา การดำเนินงานห้องสมุดจะก้าวหน้าได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอย่างหนึ่ง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำ จะต้องเห็นความสำคัญของห้องสมุด (Olden : 1985 : 420) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีทัศนะยอมรับและ ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษาจะได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าขึ้นในอนาคตมากนักน้อยเพียงใด ต้อง พิจารณาถึงบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

2. บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุด

2.1 **ค่านองประมาณ (ตารางที่ 3 และ 4) ปัจจุบันผู้บริหาร** วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดค่านองประมาณน้อย เรื่องที่ผู้บริหารมีบทบาทมากคือ การกำหนดนโยบายการค่านองประมาณห้องสมุด / มีส่วนร่วมในการค่านองประมาณห้องสมุด และมีบทบาทน้อยในเรื่องการจัดให้มีสารตรวจสอบความค่านองทางการเงินของห้องสมุด ผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในเรื่องนี้คือ ผู้อำนวยการ และกรรมการบริหารวิทยาเขตซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย (อมรรักษ์ เจริญชัย, สัมภาษณ์) จากการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการเป็นผู้มีบทบาทมาก ขณะที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา มีบทบาทปานกลาง และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา มีบทบาทน้อย โดยบทบาทหน้าที่ค่านองตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการศึกษานั้น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการมีบทบาทหน้าที่ในการจัดค่านองประมาณประจำปี ตลอดจนการควบคุมดูแลการเบิกจ่ายเงินของวิทยาเขต ย่อมมีบทบาทหน้าที่รวมไปถึงค่านองประมาณการเงินของห้องสมุดด้วย ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการจัดระบบการให้บริการของห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรของวิทยาเขต บทบาทการค่านองงานค่านองประมาณห้องสมุดย่อมเป็นหน้าที่ที่จะส่งเสริมให้บทบาทของผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษาจัดระบบการให้บริการห้องสมุดประสบผลตามเป้าหมาย ทั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษาก็มีบทบาทในค่านองประมาณห้องสมุดอยู่บ้างในเกณฑ์ปานกลาง ขณะที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษามีบทบาทน้อย เพราะบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารทั้ง 2 ตำแหน่งนี้ เกี่ยวข้องกับเรื่องค่านองประมาณของห้องสมุดน้อยมาก สำหรับหัวหน้าบรรณารักษ์มีบทบาทน้อย เพราะการกำหนดนโยบายการค่านองประมาณ และการค่านองประมาณห้องสมุดนั้น บรรณารักษ์มีบทบาทหน้าที่เพียงเป็นผู้ประมาณการ และการเตรียมเสนองค่านองประมาณเท่านั้น (Thomson 1970 : 25) ผู้อำนวยการจะเป็นผู้อนุมัติ หรือเปลี่ยนแปลง หรือมอบอำนาจให้ผู้ช่วยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบ บรรณารักษ์จึงไม่ค่อยมีบทบาท เพราะอำนาจสิทธิขาดมาจากผู้บริหารสูงสุด

(Iyle 1974 : 243)

ในอนาคตผู้บริหารส่วนใหญ่จะมีบทบาทปานกลาง และจะมีบทบาทอย่างมากในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทในปัจจุบันคือ การกำหนดนโยบายการตั้งงบประมาณห้องสมุด เรื่องที่จะมีบทบาทปานกลางแต่มีค่าเฉลี่ยค่าที่สุดคือ การส่งเสริมหรือมีส่วนร่วมในการจัดหาเงินพิเศษเพื่อใช้ในการดำเนินงานห้องสมุด การปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้าขึ้น นอกจากจะอยู่ที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของห้องสมุดแล้วยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งคือ ห้องสมุดมีงบประมาณเพียงพอหรือไม่ (Olden 1985 : 420) ถึงแม้ว่าผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจะเห็นความสำคัญของห้องสมุด แต่บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค้างงบประมาณในปัจจุบันมีน้อย และในอนาคตจะมีบทบาทเพียงปานกลาง การดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาค้างงบประมาณในอนาคตอาจไม่ได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้ากว่าในปัจจุบันเท่าใดนัก ซึ่งไม่ได้เป็นผลกระทบบมาจากบทบาทของผู้บริหารเท่านั้น หากเพราะวิทยาลัยและเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาต้องจัดการอาชีวศึกษาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ หลากหลาย การลงทุนทางอาชีวศึกษาคงใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก อาคารเรียน โรงฝึกงาน เครื่องจักรเครื่องมือ และอุปกรณ์การสอนล้วนมีราคาแพง (เข้า สิทธิชัย 2526 : 98) แต่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้รับงบประมาณน้อย (อมรรักษ์ เจริญชัย, สัมภาษณ์) พิจารณาจากงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2529 ที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้รับจำนวน 702.4 ล้านบาท ขณะที่กรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีภาระหน้าที่จัดการอาชีวศึกษาเช่นกัน ได้รับงบประมาณถึง 2,024.90 ล้านบาท (สำนักงบประมาณ 2529 : 75) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่จำกัดนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อห้องสมุดด้วย (Webster and Gardner 1975 : 13) ดังนั้น เมื่องบประมาณรวมที่แต่ละวิทยาเขตได้มาน้อย ก็ไม่อาจจะจัดสรรงบประมาณให้ตามความต้องการของห้องสมุดได้

2.2 คำนมูลกลาง (ตารางที่ 5 และ 6) ทั้งในปัจจุบันและอนาคตผู้บริหารส่วนใหญ่มีบทบาทในการดำเนินงานค่านมูลกลางห้องสมุดปานกลาง โดยมีบทบาทอย่างมากในการให้คำแนะนำทั้งส่วนตัว และหน้าที่ราชการแก่ค่านมูลกลางที่ต้องการความช่วยเหลือ การดำเนินงานค่านมูลกลางห้องสมุดนี้ ผู้บริหารแต่ละตำแหน่งมีบทบาทมาก

น้อยแตกต่างกัน ผู้อำนวยการศึกษาเขตเป็นผู้มีบทบาทมาก โดยเฉพาะเรื่องการให้โอกาสแก่บุคลากรห้องสมุดในการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ เพื่อปรับวุฒิ ปรับตำแหน่ง และการลาศึกษาต่อ (4.11) ส่งเสริมให้บุคลากรห้องสมุดเข้าฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ (3.96) และให้โอกาสบุคลากรเข้าร่วมประชุมทางวิชาการของวิทยาลัยเสมอ (3.96) ซึ่งนับว่า เป็นงานด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเป็นเรื่องที่บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาให้ความสนใจกันมาโดยตลอด มีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (อรพินทร์ กุลประภา 2523) และการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบุคลากร โดยเน้นที่ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการศึกษาเขตและคณบดีว่า เป็นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน (เจ้าสิทธิชัย 2526 : 100) อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้ทำหน้าที่สอน หรือบุคลากรห้องสมุดต่างก็มีบทบาทต่อการเรียนการสอน และมีบทบาทต่อความสำเร็จของการดำเนินการศึกษาของสถาบัน การพัฒนาบุคลากรจึงไม่ควรเลือกว่าเป็นผู้ทำหน้าที่สอน หรือบรรณารักษ์ (Bliggs 1984 : 431) อีกทั้งงานห้องสมุดจะมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพยากรห้องสมุดที่มีคุณค่าและมีจำนวนเพียงพอ และยังต้องมีบุคลากรห้องสมุดเป็นผู้ให้บริการที่มีประสิทธิภาพด้วย การพัฒนาการศึกษาและฝึกอบรมบุคลากร จึงเป็นเรื่องที่ควรกระทำเพื่อให้แน่ใจว่าบุคลากรนั้นมีความสามารถและความชำนาญพอที่จะให้บริการตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดและสถาบันอย่างแท้จริง (Rochester 1984 : 387) ผู้อำนวยการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ บทบาทของผู้อำนวยการศึกษาจึงปรากฏเด่นชัดในเรื่องการพัฒนาบุคลากรห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมา สวัสดิ์ (2524 : 157) ว่าผู้บริหารวิทยาลัยส่งเสริมการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน และสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ

ผู้ช่วยผู้อำนวยการศึกษาฝ่ายบริการการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการศึกษาฝ่ายธุรการ และหัวหน้าบรรณารักษ์มีบทบาทปานกลาง ทั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการศึกษาฝ่ายบริการการศึกษา และผู้ช่วยผู้อำนวยการศึกษาฝ่ายธุรการมีบทบาทมากในการให้คำแนะนำด้านส่วนตัว และหน้าที่ราชการแก่บุคลากรที่ต้องการความช่วยเหลือ ส่วนหัวหน้าบรรณารักษ์มีบทบาทมากในเรื่องการชี้แจงระเบียบ กฎเกณฑ์ หน้าที่ ความรับผิดชอบให้บุคลากรทราบ กระตุ้นให้บุคลากร

เด็กความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งเป็นเรื่องการปฏิบัติงานในห้องสมุดที่หัวหน้าบรรณารักษ์ต้องรับผิดชอบอย่างใกล้ชิด บทบาทของหัวหน้าบรรณารักษ์จึงปรากฏมากในเรื่องการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุด สำหรับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการศึกษามีบทบาทน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษาและฝ่ายธุรการ ทั้งนี้เพราะผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการห้องสมุดย่อมมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานด้านบุคลากรห้องสมุด ส่วนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการมีบทบาทหน้าที่ควบคุมงานด้านบุคลากรทุกฝ่ายภายในวิทยาเขต งานบุคลากรห้องสมุดจึงรวมอยู่ในหน้าที่คล้ายกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่ายต่างมีบทบาทอย่างมากในเรื่องการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน การให้คำแนะนำทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่ราชการแก่บุคลากรที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ด้านบุคลากรทั่ว ๆ ไปที่ผู้บริหารสามารถให้ความช่วยเหลือได้

เรื่องที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีบทบาทน้อยตรงกันคือ การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บุคลากรห้องสมุด ทั้งนี้ เพราะวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาไม่มีบุคลากรประสานงานด้านนี้ อีกทั้งไม่มีหน่วยศึกษานิเทศก์ที่จะช่วยให้คำแนะนำหรือประสานงานให้ และงานเรื่องนี้ควรจะเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์เป็นผู้ปฏิบัติมากกว่า

ในอนาคตผู้บริหารส่วนใหญ่จะยังคงมีบทบาทด้านบุคลากรห้องสมุดปานกลาง แต่มีผลค่าเฉลี่ยบทบาทในอนาคตสูงกว่าผลค่าเฉลี่ยของบทบาทในปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้อำนวยการจะมีบทบาทมากขึ้นเกือบทุกเรื่อง แสดงให้เห็นว่า ผู้อำนวยการให้ความสำคัญแก่การดำเนินงานห้องสมุดด้านบุคลากรในแง่เรื่องมากขึ้น ไม่เพียงแต่จะให้ความสำคัญแก่การพัฒนาบุคลากร เช่นในปัจจุบันเท่านั้น ผู้อำนวยการยังจะให้ความสำคัญทั้งในเรื่องการวางแผนอัตรากำลังคน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ สวัสดิการ การพิจารณาความดีความชอบตามสายการบังคับบัญชา ตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยหลักเกณฑ์ที่ยุติธรรม เรื่องเหล่านี้มีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบด้านหนึ่งที่จะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงควมมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานห้องสมุด (Du Mont 1980 : 107) สำหรับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้า

บรรณาธิการ ในอนาคตจะมีบทบาทมากขึ้นกว่าในปัจจุบันเช่นกัน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย
 บริการการศึกษาจะมีบทบาทมากในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่บุคลากร
 หอสมุด ขณะที่หัวหน้าบรรณาธิการจะยังคงมีบทบาทมากในเรื่องการแก้ไขข้อบกพร่องใน
 การปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นที่น่าสังเกตว่า ในอนาคต ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย
 วิชาการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ จะมีบทบาทมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ยกเว้น
 ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษาเท่านั้นที่ยังจะมีบทบาทน้อยต่อไป แสดงให้เห็นว่า
 ผู้บริหารระดับผู้ช่วยผู้อำนวยการต่างระดับถึงบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของตนว่า ควร
 จะได้มีบทบาทในการดำเนินงานด้านบุคลากรหอสมุดให้มากขึ้นกว่าปัจจุบันและที่ผ่านมา
 มา แต่บทบาทที่คิดจะปฏิบัติในอนาคต ไม่ปรากฏเด่นชัดมากเท่ากับผู้อำนวยการ ทั้งนี้
 ผู้ช่วยผู้อำนวยการให้ทัศนะว่า สายงานในปัจจุบันมีขอบเขตจำกัด ไม่เอื้อให้แสดงบทบาท
 ในการดำเนินงานหอสมุดได้มากนัก (ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาเขต
 มหิทธิพนุช หุยมหาเมฆ 2529)

2.3 ก้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ (ตารางที่ 7 และ 8) อาคารสถานที่
 และครุภัณฑ์หอสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นปัญหาสำคัญจากแบบสอบถาม
 ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารด้านอาคารสถานที่แล้ว
 ยังได้ทราบถึงปัญหาเรื่องอาคารสถานที่หอสมุดซึ่งสรุปได้ว่า หอสมุดส่วนใหญ่ไม่มี
 อาคารเอกเทศ ที่ตั้งไม่เหมาะสมอยู่ห่างไกลหรืออยู่ชั้นสูงเกินไป พื้นที่หอสมุดคับแคบ
 ลักษณะเหล่านี้ยังไม่แตกต่างไปจากที่เบญจา สุวดี (2524) ได้เคยศึกษาปัญหาการ
 กำนินงานหอสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในปี พ.ศ. 2524 เท่าใดนัก
 ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่ได้รับโอนสถาน
 ศึกษาจากกรมอาชีวศึกษา 28 แห่ง ทั้งบุคลากร สถานที่ งบประมาณ ความพระราช-
 บัญญัติโอนอำนาจบริหารบางส่วนของกรมอาชีวศึกษา 28 แห่ง ทั้งบุคลากร สถานที่
 งบประมาณ ความพระราชบัญญัติโอนอำนาจบริหารบางส่วนของกรมอาชีวศึกษามาเป็น
 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา 2520 : 22) อาคาร
 ก่อสร้าง ๓ ถอดถอนอาคารหอสมุดจึงเป็นไปคามสภาพเดิมที่ได้รับโอนมา (อมรรักษ์
 เจริญชัย, สัมภาษณ์) ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาตระหนักถึงปัญหา
 เหล่านี้ บทบาทที่ปฏิบัติอย่างมากทั้งในปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นเรื่องการกำหนด
 นโยบายที่จะให้หอสมุดมีอาคารแยกเป็นเอกเทศ หรือคิดแปลงปรับปรุงอาคารหอสมุด

เติบโตอยู่แล้วให้เหมาะสม นอกจากนั้น การจัดซื้อครุภัณฑ์ห้องสมุดเพิ่มเติมในโอกาส
 อื่นควรก็เป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทอยู่เหมือนกัน เป็นที่น่า
 สงเกตว่า ผู้บริหารที่มีบทบาทในเรื่องครุภัณฑ์คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และ
 หัวหน้าบรรณารักษ์ การที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการให้ความสำคัญและมีบทบาทมากทั้ง
 ในปัจจุบันและอนาคตในการจัดซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมเช่นนี้ นับเป็นผลดีต่อห้องสมุด เพราะ
 การจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อครุภัณฑ์ของแต่ละแผนกนั้น ฝ่ายธุรการจะเป็นผู้กำเนิ
 การจัดสรรคักทอน หรือเพิ่มเติมงบประมาณการจัดซื้อ เมื่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ
 และบรรณารักษ์มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดซื้อครุภัณฑ์เพิ่มเติมมีความเหมาะสมเป็น
 เรื่องที่จำเป็น การจัดซื้อครุภัณฑ์ห้องสมุดจึงไม่ใช่ปัญหาโดยตรง น่าจะเป็นผลต่อเนื่อง
 มาจากสภาพอาคาร สถานที่ที่คับแคบไม่เหมาะสมมากกว่า หากห้องสมุดมีอาคารเอกเทศ
 หรือได้รับการปรับปรุงคักแปลงให้เหมาะสมแล้ว การปรับปรุงครุภัณฑ์ห้องสมุดย่อมจะค่อ
 เนื่องอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้
 พยายามส่งเสริมให้แต่ละวิทยาเขตมีห้องสมุดที่เหมาะสม วิทยาเขตในส่วนภูมิภาคมี
 อาคารห้องสมุดเอกเทศ เพราะมีบริเวณพื้นที่กว้างขวางเพียงพอที่จะปลูกสร้างอาคาร
 เพิ่มเติมได้ ขณะที่ วิทยาเขตในส่วนกลางส่วนใหญ่จะไม่มีอาคารห้องสมุด เนื่องจาก
 ปัญหาพื้นที่แต่ละวิทยาเขตคับแคบไม่สามารถปลูกสร้างอาคารใหม่เพิ่มเติมได้ (อมรรักษ์
 เจริญชัย, สัมภาษณ์)

เรื่องที่ผู้บริหารมีบทบาทน้อยทั้งในปัจจุบันและอนาคตคือ เรื่องการเชิญ
 ผู้ชำนาญการมาให้คำปรึกษาในการสร้างอาคารห้องสมุดใหม่ หรือการคักแปลงห้องสมุด
 เติม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีผู้เชี่ยวชาญชำนาญการ
 ค้านสถาปัตยกรรมและการก่อสร้าง ซึ่งเป็นอาจารย์หรือนักวิชาการที่สังกัดตามวิทยา
 เขตสายอุตสาหกรรม เช่น วิทยาเขตอุเทนถวาย วิทยาเขตเทเวศร์ และวิทยาเขต
 เทคโนโลยีนครนนทบุรี เป็นต้น มุคคตเหล่านี้สามารถที่จะให้คำปรึกษาแนะนำอย่างเพียงพอ
 ผู้บริหารจึงเห็นว่า การเชิญผู้ชำนาญการมาให้คำปรึกษาในการสร้างอาคารห้องสมุด
 หรือการคักแปลงอาคารห้องสมุด เป็นบทบาทที่ปฏิบัติกันน้อยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.4 ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด (ตารางที่ 9 และ 10)
 ผู้บริหารมีบทบาทปานกลาง เรื่องที่มีบทบาทอย่างมากทั้งในปัจจุบันและอนาคตคือ ให้โอกาสอาจารย์และนักศึกษาเสนอแนะหนังสือที่ควรจัดหามาไว้บริการในห้องสมุด และกระตุ้นอาจารย์และนักศึกษาให้ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน การกระตุ้นอาจารย์และนักศึกษาให้ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน นับเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานห้องสมุดอยู่มาก ถ้าผู้บริหารเห็นว่าห้องสมุดเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญของการศึกษา และส่งเสริมให้ครูอาจารย์สอนโดยใช้ห้องสมุด บรรณารักษ์ อาจารย์จะต้องปฏิบัติตามทันที (รัฐจวน อินทรกำแหง / 2517 : 70 - 71)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้ก้าวหน้าขึ้น นักศึกษาจะต้องมีทักษะในการใช้ความคิดและการวิพากษ์วิจารณ์ การเสริมสร้างทักษะดังกล่าวจะได้รับจากครูอาจารย์ในลักษณะของการเรียนการสอนที่มีการมอบหมายงาน ซึ่งต้องศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด โดยมีบรรณารักษ์คอยให้ความร่วมมือ (O'Hanlon 1987 : 17 , 18) การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนจะสมบูรณ์ได้นั้น ผู้บริหารควรจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักศึกษาควบคู่ไปด้วย การสอนการใช้ห้องสมุดในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษานั้น ได้มีการปฏิบัติอยู่บ้างในแต่ละวิทยาเขต โดยใช้สื่อวิชาต่างกัน รวมทั้งลักษณะวิชา ค่าหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงเรียนที่ต่างกัน นักศึกษาที่เคยได้เรียนและผ่านการทดสอบวิชาการใช้ห้องสมุดแล้ว ร้อยละ 77.24 สามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในบางครั้ง (วรรณดี พุฒินา 2526 : จ)

เรื่องที่ผู้บริหารมีบทบาทน้อยที่สุดในปัจจุบันคือ การส่งเสริมและจัดให้ห้องสมุดมีบริการโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ (2.39) ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีบริการโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข) แต่มีแผนกโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์แยกเป็นแผนกอิสระ ผู้บริหารจึงมีบทบาทน้อยที่สุด แต่ในอนาคตผู้บริหารจะมีบทบาทส่งเสริมให้ห้องสมุดมีบริการโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์มากขึ้นกว่าเดิม และจะเป็นบทบาทที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในอนาคต คือ การจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เช่น โพรเซสเซอร์สายตรง เครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนั้น

เป็นสิ่งช่วยเอื้อให้การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ดำเนินไปโดยสะดวก รวดเร็ว ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของสถานที่ปฏิบัติงาน แต่สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใช้เงินลงทุนสูง ขณะที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีงบประมาณที่จำกัดซึ่งที่เคยกล่าวไว้ในเรื่องงบประมาณห้องสมุดแล้ว หากห้องสมุดขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานบางอย่าง บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดยังคงปฏิบัติงานได้ แม้จะต้องประสบความไม่สะดวกบางประการ ผู้บริหารจึงมีบทบาทเรื่องนี้น้อยและเห็นว่ายังไม่สำคัญมากนักเมื่อเทียบกับกิจกรรมและบริการของห้องสมุดเรื่องอื่น ๆ

3. บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดค่านอื่นที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาแก่ห้องสมุดเกี่ยวกับการดำเนินงานและการปรับปรุงห้องสมุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนหนึ่งได้มีบทบาทในฐานะเป็นที่ปรึกษาของห้องสมุดอยู่บ้างแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารบางตำแหน่งไม่สามารถมีบทบาทได้เต็มที่ เนื่องจากสายการดำเนินงาน และขอบข่ายของหน้าที่ในตำแหน่งจำกัด ไม่เอื้อให้มีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดมากนัก (ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตพิศุทธิมุข มหาเมฆ, 2529) การมีคณะกรรมการห้องสมุดจึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณา คณะกรรมการห้องสมุดอาจเป็นจุดเดียวกับคณะกรรมการบริหารของสถาบัน ซึ่งมีอยู่แล้ว (Lyle 1974 : 30) คือ คณะกรรมการบริหารวิทยาเขตซึ่งมีผู้อำนวยการเป็นประธาน และผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่ายร่วมเป็นกรรมการ จะทำให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ มีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดได้มากขึ้น

4. แผนการดำเนินงานห้องสมุดในอนาคต ของผู้บริหารยังคงเป็นการปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดค่านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการห้องสมุด ผู้บริหารมีแผนการดำเนินงานห้องสมุดค่านอาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 53.57 โดยเน้นการปรับปรุงขยายอาคารให้กว้างขวางเหมาะสม หรือจัดสร้างอาคารห้องสมุดใหม่แยกเป็นเอกเทศ รองลงมาคือ แผนการดำเนินงานห้องสมุดค่านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด ร้อยละ 44.04 โดยเน้นการขยายบริการค่านโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ เพราะห้องสมุดส่วนใหญ่ยังมีบริการค่านโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์น้อย อีกทั้งโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญที่จะพัฒนาทักษะ

เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือเพิ่มคุณภาพของการศึกษาให้มากขึ้น และเพื่อให้การจัดการศึกษา
บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ลัทธิ ศุขปรีชา 2523 : 1) แผนการ
ดำเนินงานห้องสมุดคำนวณประมาณ ผู้บริหารร้อยละ 42.86 จะปรับปรุงงบประมาณ
ให้เพียงพอแก่การจัดหาหนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ห้องสมุดเป็นศูนย์ทางวิชาการ
ที่แท้จริง

การปรับปรุงงบประมาณการเงินของห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา จะประสบผลมากน้อยเพียงใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทการสนับสนุนของ
ผู้บริหารเท่านั้น สาเหตุหลักคือ งบประมาณของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาที่
จำกัด ถึงแม้เคยกล่าวแล้ว การปรับปรุงงบประมาณห้องสมุดโดยอาศัยเงินงบประมาณ
เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การหาเงินพิเศษนอกเหนือจากงบประมาณมาปรับปรุง
การดำเนินงานจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรพิจารณา และควรมีบทบาทให้มากขึ้น สำหรับ
แผนการดำเนินงานห้องสมุดค่านุเคราะห์เป็นเรื่องที่ผู้บริหารเพียงร้อยละ 16.67
เท่านั้น ที่มีความเห็นว่า จะมีแผนการปรับปรุงการดำเนินงานในค่านุเคราะห์ ดังนั้น
การปรับปรุงการดำเนินงานค่านุเคราะห์ในอนาคตจะมีการปรับปรุงไม่มากนัก จากการวิจัย
ของ เบญจมา สุวดี (2524) และการศึกษาสำรวจของ นงลักษณ์ ไม่น่าภัยกิจ (2527)
พบปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญของการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษาอย่างมากคือ เรื่องบุคลากรขาดแคลน ทั้งบรรณารักษ์ วิทยานิพนธ์
และเจ้าหน้าที่ผู้ตีพิมพ์เอกสาร จากการสำรวจสภาพห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา โดยศูนย์พัฒนาอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในปี พ.ศ. 2529
(ดูรายละเอียดภาคผนวก ข) ทำให้ทราบว่า ห้องสมุดมีจำนวนบุคลากรต่ำกว่ามาตรฐาน
เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู หรือสถานศึกษา
สังกัดกรมอาชีวศึกษา (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษายังไม่มีมาตรฐานห้องสมุด
ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการร่างมาตรฐานเท่านั้น) มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย
เน้นความสำคัญของการมีบุคลากรให้เพียงพอทั้งจำนวนและคุณภาพ บุคลากรที่ปฏิบัติงานใน
ห้องสมุดประกอบด้วยบุคลากรหลายประเภท คือ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ
นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ธุรการ และ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ (เสาวนีย์
ทรงสุนทร 2529 : 5) จากมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยตามประกาศทบวง

มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 (สำนักงานปลัดทบวง กองวิชาการ 2529 : 1 - 14) กำหนดจำนวนผู้ปฏิบัติงานในท้องสมุคโดยแบ่งตามลักษณะงานประเภทต่าง ๆ คือ งานบริการ งานพื้นฐาน และงานบริการพิเศษ ซึ่งทั้งลักษณะการแบ่งประเภทของงาน ตลอดจนจำนวนบุคลากรท้องสมุคนั้น ท้องสมุควิทยาลัยต่าง ๆ ไม่สามารถจะเข้าสู่วิทยาเขตได้ (สมจิตร พรหมเทพ 2529 : 51) ท้องสมุควิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาก็เช่นเดียวกัน หากนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ท้องสมุคอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คือ ท้องสมุควิทยาลัยครู และท้องสมุคสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา มาตรฐานท้องสมุควิทยาลัยครู พ.ศ. 2526 (กรมการฝึกหัดครู 2525 : 1 - 10) กำหนดบุคลากรวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ได้แก่ หัวหน้าท้องสมุค หัวหน้าแผนก 4 แผนกคือ แผนกธุรการ แผนกการเงิน แผนกเทคนิค แผนกบริการ และบรรณารักษ์ โดยมีจำนวนบรรณารักษ์ต่อนักศึกษาอัตราส่วนนักศึกษา 2,000 คน ต่อ บรรณารักษ์ 5 คน เมื่อนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุก ๆ 1,000 คน ควรเพิ่มบรรณารักษ์ 1 คน เจ้าหน้าที่ท้องสมุค 2 ประเภทคือ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ (วุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงทางบรรณารักษ์) อัตราส่วนนักศึกษา 2,000 คน ต่อ บรรณารักษ์ 4 คน เมื่อนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุก ๆ 1,000 คน ควรเพิ่มผู้ช่วยบรรณารักษ์ 1 คน ส่วนเจ้าหน้าที่ประเภทเสมียนพิมพ์คัต (วุฒิประกาศนียบัตรพาณิชยการ) มีอัตราส่วนนักศึกษา 2,000 คน ต่อ เสมียนพิมพ์คัต 4 คน เมื่อนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุก ๆ 500 คน ควรเพิ่มเสมียนพิมพ์คัต 1 คน จากมาตรฐานนี้ เพื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรท้องสมุควิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาที่ศูนย์พัฒนาอาจารย์ฯ ส่วรวจ 20 วิทยาเขต นักศึกษารวม 20 วิทยาเขต ประมาณ 43,000 คน บุคลากรท้องสมุค 20 วิทยาเขต ควรมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 220 คน ประกอบด้วยบุคลากรประเภทบรรณารักษ์วุฒิบรรณารักษศาสตร์ 146 คน (หัวหน้าท้องสมุค 20 คน หัวหน้าแผนก 80 คน บรรณารักษ์ 46 คน) และ เจ้าหน้าที่ 132 คน (ผู้ช่วยบรรณารักษ์วุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงทางบรรณารักษศาสตร์ 45 คน และเสมียนพิมพ์คัต 86 คน) แต่ท้องสมุควิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีบรรณารักษ์วุฒิปริญญาบรรณารักษศาสตร์เพียง 49 คน เท่าว่ามาตรฐานอยู่ 97 คน รัคัยเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์วุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงทางบรรณารักษ์มีจำนวน 8 คน จึงยังขาดอยู่ 38 คน เสมียนวุฒิประกาศนียบัตรมีเพียง 37 คน จึงยังขาดอยู่ 49 คน สำหรับมาตรฐาน

ห้องสมุดสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา (มาตรฐานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา 2529 : 9) กำหนดให้มีหัวหน้างานห้องสมุด 1 คน บรรณารักษ์มีจำนวนอัตราส่วนระหว่างนักศึกษา 500 คน ต่อบรรณารักษ์ 1 คน นักศึกษาเกินกว่า 300 คน ให้มีบรรณารักษ์เพิ่ม 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีจำนวนอัตราส่วนระหว่างนักศึกษา 1,000 คน ต่อเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 1 คน เศษของนักศึกษาเกินกว่า 500 คน ให้มีเจ้าหน้าที่ได้อีก 1 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 20 วิทยาเขต มีนักศึกษาประมาณ 43,000 คน ตามมาตรฐานนี้ควรมีบรรณารักษ์ 145 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 85 คน แต่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีบรรณารักษ์ 49 คน ต่ำกว่ามาตรฐานนี้อยู่ 96 คน มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 45 คน ต่ำกว่ามาตรฐานนี้อยู่ 40 คน

การดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คำนงงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยแล้วยังต่ำกว่ามาตรฐานทุกด้าน แต่การดำเนินงานห้องสมุดคำนงงบประมาณ อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาให้ความสนใจและมีแผนการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงให้ก้าวหน้าขึ้น ยกเว้น การดำเนินงานด้านบุคลากรห้องสมุดที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญน้อย มาตรฐานห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจึงถูกนำมากล่าวเปรียบเทียบกับเฉพาะเรื่องบุคลากรห้องสมุดเท่านั้น เพื่อบ่งชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงการดำเนินงานด้านบุคลากรห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารควรพิจารณาและปรับปรุงไปพร้อม ๆ กับการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ด้วย

การศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษารั้งนี้ มีแนวเหตุผลว่า ปัจจุบันห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษายังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทในการปรับปรุงกิจการห้องสมุด คำนงงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุดน้อย ห้องสมุดจะเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญและมีบทบาทในการปรับปรุงห้องสมุดด้านต่าง ๆ ดังกล่าวให้มากขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเห็นว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษามาก สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้าที่ เหมาะสมกับการศึกษาของสถาบัน ปัจจุบันผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดค่อนข้างน้อย และมีบทบาทในการดำเนินงานด้านบุคลากร อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการห้องสมุดปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวเหตุผลที่ว่า ปัจจุบันผู้บริหารมีบทบาทน้อยในด้านงบประมาณด้านเดียว ส่วนด้านอื่น ๆ ผู้บริหารมีบทบาทปานกลาง ซึ่งต่างจากแนวเหตุผลและในอนาคตผู้บริหารจะมีบทบาทในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงห้องสมุดปานกลางทุกด้าน

จากทัศนะของผู้บริหารทุกระดับเห็นความสำคัญของห้องสมุดเป็นอันมาก โดยพิจารณาจากคำร้อยละของคำตอบเรื่องทัศนะที่มีต่อห้องสมุด ซึ่งมีค่าสูง ประกอบกับการพิจารณาบทบาทของผู้บริหารแต่ละตำแหน่ง ผู้บริหารที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานห้องสมุดโดยตรงคือ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์ในปัจจุบันมีบทบาทปานกลาง แต่ในอนาคตจะมีบทบาทมาก ส่วนผู้บริหารที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินงานห้องสมุด คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา ในปัจจุบันมีบทบาทน้อยในอนาคตจะมีบทบาทปานกลาง หรือน้อยเช่นเดิม แต่มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าบทบาทในปัจจุบัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในอนาคตจะได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากผู้บริหาร อันจะเป็นผลให้ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้รับการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ตามแนวเหตุผลของการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบข้อควรพิจารณาบางประการที่ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะความคิดเห็นบางประการ ดังนี้

1. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญแก่ ห้องสมุด และ ควรกำหนดนโยบายในการปรับปรุงห้องสมุดไว้ในส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาทาง วิชาการของวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารระดับวิทยาเขต

2. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ควรมีมาตรฐานห้องสมุดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในขณะนี้ กลุ่มบรรณารักษ์วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการร่างมาตรฐานห้องสมุดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เพื่อเสนอต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (ซึ่งเป็น เพียงร่างมาตรฐานข้อกำหนดทั่วไป ยังไม่มีร่างมาตรฐานเชิงปริมาณ ดูเพิ่มเติมใน ภาคผนวก ค) มาตรฐานนี้ ควรจะดำเนินการให้สำเร็จเป็นมาตรฐานที่สมบูรณ์โดยเร็ว ผู้บริหารทุกฝ่ายของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ควรสนับสนุนให้การรับรอง กำหนดให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง มาตรฐานห้องสมุดจะเป็นแนวทางในการปรับปรุง ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน เพื่อให้ห้องสมุด เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการของสถาบันอย่างแท้จริง

3. ควรมีคณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งอาจเป็นกรรมการชุดเดียวกับ คณะกรรมการบริหารวิทยาเขต โดยมีบรรณารักษ์ร่วมเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้จะเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารใน ตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่ายได้มีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดมากขึ้น

4. ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดหาเงินพิเศษให้ห้องสมุด ใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดให้มากขึ้น เช่น เงินบริจาคจากสมาคมศิษย์เก่า สมาคม ครูผู้ปกครองโดยเน้นวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงห้องสมุด ตลอดจนการส่งเสริมให้ ห้องสมุดได้มีโอกาสใช้เงินพิเศษคือ เงินผลประโยชน์ของวิทยาเขตให้มากขึ้น เงิน ผลประโยชน์นี้ เป็นเงินรายได้ของแต่ละวิทยาเขต ซึ่งได้มาจากการรับงานการค้า ค่าเช่าร้านค้า ตลอดจนค่าบำรุงการศึกษา สามารถนำไปใช้จ่ายในกิจการของ วิทยาเขตได้ การใช้จ่ายเงินส่วนนี้ เท่าที่มีการปฏิบัติมามีได้คำนึงถึงการจัดสรรเงิน เพื่อการดำเนินงานห้องสมุดเท่าที่ควร เนื่องจากเห็นว่า ห้องสมุดได้รับงบประมาณ จากงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่งแล้ว หากผู้บริหารทุกฝ่ายได้มีบทบาทร่วมกันในการ ส่งเสริมการปรับปรุงงบประมาณของห้องสมุด โดยเสนอต่อที่ประชุมกรรมการบริหาร

วิทยาเขต ให้จัดสรรเงินผลประโยชน์เพื่อการดำเนินงานห้องสมุด ก็จะทำให้ห้องสมุดได้รับเงินสำหรับดำเนินงาน ตลอดจนการปรับปรุงงานมากขึ้น

5. ผู้บริหารควรมีบทบาทให้มากขึ้นในเรื่องการวางแผนเตรียมอัตรากำลังบุคลากรห้องสมุดที่เหมาะสม เนื่องจากห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอทั้งระดับบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และระดับเจ้าหน้าที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งด้านเทคนิคและบริการ ทำให้ห้องสมุดไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

6. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาควรส่งเสริมการมีอาคารห้องสมุด วิทยาเขตเป็นเอกเทศ หรือปรับปรุงคึกคักแปลงอาคารเดิมให้เหมาะสมกับการดำเนินงานห้องสมุด อนึ่ง การก่อสร้างอาคารห้องสมุดหรือการปรับปรุงคึกคักแปลงอาคารเดิมนั้น ผู้บริหารระดับหัวหน้าบรรณารักษ์ ควรจะได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนผังอาคารห้องสมุด ตลอดจนการเลือกวัสดุคุณภาพดีของสมุดร่วมกับสถาปนิกในการก่อสร้างให้มากขึ้น

7. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทมากที่สุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด ในเรื่องการส่งเสริมให้นักศึกษาและอาจารย์เสนอแนะหนังสือที่ควรจัดหามาไว้บริการในห้องสมุด และกระตุ้นให้อาจารย์และนักศึกษาใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาอาจารย์ร่วมกิจกรรมการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ผู้บริหาร ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการสอนการใช้ห้องสมุดทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักศึกษาให้มากขึ้น เพราะการส่งเสริมการสอนการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ตลอดจนความมุ่งหวังที่จะให้ห้องสมุดทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์นั้น จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร หากนักศึกษายังขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้าและขาดทักษะในการใช้ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุด วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบบทบาทของผู้บริหารในการ

คำเนิงานห้องสมุดทั้งในปัจจุบันและแนวความคิดของผู้บริหารที่จะมีบทบาทในเรื่องเดียวกันต่อไปในอนาคต จึงควรมีการศึกษาต่อเนื่องในเรื่องเดียวกันนี้ เพื่อประเมินผลเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารที่ปฏิบัติในอนาคตว่า ผลจะแตกต่างไปจากผลการวิจัยครั้งนี้เพียงใด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเห็นว่า ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีการปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าเพียงใด

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุด